

GLASNIK

GODINA XVIII / BROJ 3 / LISTOPAD 2024 / www.isbih.gov.ba

ISSN 2566-3690

designed by freepik.com

IMPRESUM

Osnivač i izdavač

Institut za standardizaciju BiH

Za izdavača

direktor

Aleksandar Todorović

Glavni i odgovorni urednik

Aleksandar Todorović

Uređivački odbor

Dragan Brković

Goran Tešanović

Dejana Bogdanović

Miljan Savić

Biljana Jokić

Dizajn

ISBIH

Ilustracija na naslovnoj strani:

Image by Freepik

Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine

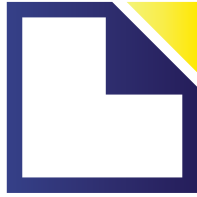
Trg Ilidžanske brigade 2b
71123 Istočno Sarajevo

Tel: +387 57 310 560

Fax: +387 57 310 575

Email: stand@isbih.gov.ba

www.isbih.gov.ba

ISBIH

Institut za standardizaciju
Bosne i Hercegovine

GLASNIK 3/2024

Sadržaj

Omogućavanje pristupačne zdravstvene zaštite u doba pametnih gradova	7	VIJESTI	
		ISO	16
Važnost sigurnosti baterija u električnim vozilima	10	IEC	24
		CEN/CENELEC	26
Sigurnost kućanstava u eri interneta	13	ETSI	28
		ISBiH	31

Autorska prava

Članci objavljeni u Glasniku Instituta autorski su zaštićeni i za njihovu daljnju uporabu potrebno je tražiti dozvolu autora. Vijesti iz međunarodnih, europskih i nacionalnih organizacija za standardizaciju kao i BAS vijesti mogu se objavljivati i u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora. Uporaba tih vijesti i članaka moguća je isključivo u nekomercijalne svrhe.

Ako je članak uporabljen odnosno citiran u određenom časopisu, potrebno je obvezno dostaviti časopis Uređivačkom odboru Glasnika Instituta za standardizaciju BiH.

Uređivački odbor Glasnika Instituta zadržava sva prava redakture tekstova, naslova, međunaslova i tehnička oblikovanja svih primljenih materijala.

Omogućavanje pristupačne zdravstvene zaštite u doba pametnih gradova

Autorice: Yusra Barmaz i Priyanka Dasgupta

Preuzeto sa: www.iec.ch

Članak na engleskom jeziku možete pročitati [ovdje](#)

Kako gradovi postaju sve pametniji, otkrijte kako zdravstvena zaštita postaje pristupačnija i personaliziranija, i kako je IEC ključni faktor u tome.

U prosincu 2021. godine, dok su se ljudi prilagođavali novoj svakodnevici u uvjetima pandemije, isto se dogodilo i s ispitivanjem i certifikacijom u javnom zdravstvu. Na internetu su se pojavile usluge gdje biste se mogli snimiti dok kod kuće radite COVID test, poslati video i dobiti rezultate od tima liječnika koji bi potvrdili sve detalje i izdali online certifikat koji se može verificirati – sve to bez napuštanja vašeg stana.

Pandemija je nesvjesno ubrzala sustave pristupa zdravstvenoj zaštiti. [U nedavnoj studiji](#) Jeff Merritt, šef Odjela za urbanu transformaciju na Svjetskom ekonomskom forumu, primijetio je: „Pandemija nas je natjerala da uđemo dublje u samu srž i shvatimo sposobnosti naše tehnologije – da dokažemo da možemo nesmetano okupiti ljude širom svijeta i omogućiti produktivne dijaloge, da pokažemo da se možemo povezati s medicinskim stručnjacima iz svojih domova bez ugrožavanja kvalitete ili privatnosti“.

Danas, poput recimo pretraživanja aplikacija za dostavu hrane, za zakazivanje liječničkih pregleda dostupne su mnoge aplikacije koje omogućavaju uvid u termine, specijalizacije i usluge koje pružaju liječnici širom grada. Zdravstveni sustavi postaju sve pametniji, i nema povratka natrag.

Povezani sustavi u pametnom gradu

Pametni grad funkcionira na osnovu dobro povezanih sustava. Ti sustavi, u kombinaciji s novim tehnologijama poput interneta stvari (IoT), nosivih uređaja, umjetne inteligencije (UI) i drugih, čine zdravstvene sustave pristupačnijim.

Online zdravstvene usluge, pristup najnovijim informacijama iz medicinskih kartona od strane verificiranih stručnjaka, optimizirana dostava lijekova i prenosivi uređaji za praćenje zdravlja su sva ključna obilježja pametnog javnog zdravstvenog sustava.

Vrijedi napomenuti da pametni grad omogućava bolju zdravstvenu zaštitu ne samo kroz poboljšanje medicinskih sustava, već i kroz povećavanje efikasnosti drugih usluga u gradu. Na primjer, s optimiziranim transportnim sustavom, promet može biti bolje reguliran, a ljudima omogućeno lakše pristupanje medicinskim ustanovama.

Nedavne analize pokazale su da oko [83 % gradova](#) ulaže velika sredstva u unapređenje oblasti kao što su daljinska dijagnostika, liječenje i telezdravstvene usluge, što odražava jasan pomak k digitalnom pružanju zdravstvenih usluga.

Vraćajući se na situaciju tijekom pandemije Covida-19, mnoge vlade širom svijeta uspostavile su „[ratne sobe](#)“ za Covid. One su pomogle u praćenju porasta slučajeva Covida, evidentiranju dostupnih resursa i upravljanju raspodjelom bolničkih kreveta, kao i u

delegiranju planova akcije za isporuku resursa. Takve „ratne sobe“, koje su se bavile zahtjevima i izazovima, također su uključivale najnovija istraživanja i ažuriranja o prevenciji ili kontroli bolesti putem cjepiva kako se situacija razvijala u realnom vremenu. To je bila slika kako bi moderni povezani zdravstveni sustavi mogli izgledati, a od tada ta slika postaje sve jasnija i sveobuhvatnija.

Omogućavanje rane dijagnostike i boljih sustava zdravstvene zaštite

U pametnijem svetu, jedna od najvećih koristi digitalne tehnologije je unapređenje sustava zdravstvene zaštite. Iako pametni sat ne može zamijeniti dijagnozu liječnika, ti uređaji mogu biti prva linija u uslugama praćenja, šaljući upozorenja na znakove potencijalne bolesti. Na primjer, nosivi uređaj za praćenje možda ne može dijagnosticirati apneju u snu, ali može ukazati na nepravilnosti u obrascima spavanja, savjetujući osobu da zakaže konzultacije s liječnikom radi pregleda.

[Nekoliko je studija](#) pokazalo kako te tehnologije i usluge poboljšavaju efikasnost pružanja zdravstvene zaštite. Evo nekoliko primjera:

- telezdravstvene usluge su omogućile lakšu dostupnost zdravstvene zaštite, omogućavajući pacijentima da dobiju medicinske konzultacije s udaljenih lokacija;
- dostupnost elektroničkih zdravstvenih kartona pomaže liječnicima i medicinskim stručnjacima širom svijeta da na siguran način pristupe informacijama i donose dobro informirane odluke na osnovu ažuriranih podataka;
- internet stvari (IoT) omogućava razmjenu podataka u stvarnom vremenu, što može koristiti pružateljima zdravstvene zaštite da s udaljenosti prate stanje pacijenta. Ove usluge mogu biti veoma korisne u slučajevima kada bolnice moraju iskoristiti svoje resurse, a da se njega može delegirati prema prioritetima zasnovanim na podacima u stvarnom vremenu;
- povećana upotreba nosivih uređaja dodatno olakšava dostupnost tako što omogućava stalni

nadzor takoreći u hodu. Današnji sve precizniji [senzori](#) mogu mjeriti gotovo sve, od srčanog ritma, razine kisika u krvi, fizičke aktivnosti, sna, razine glukoze, tjelesne temperature i mnogo toga drugog. Biometrijski senzori mogu biti neprocjenjivi alati za praćenje pogoršanja simptoma ili slanje upozorenja u slučaju da pacijenti koji žive sami dožive napad ili trebaju hitnu pomoć;

- uključivanje novih tehnologija poput umjetne inteligencije (UI), fleksibilne elektronike velikih podataka i drugih stvara prostor za daljnje povećanje produktivnosti. [Nosivi uređaji u kombinaciji s UI-jem](#) mogu analizirati podatke kako bi otkrili rane znake kroničnih ili ozbiljnih bolesti poput kardiovaskularnih oboljenja ili raka, čime se potiče pravodobno liječenje;
- povećana upotreba tehnologija povezivanja s 5G i 6G mrežom otvaraju nove mogućnosti. Ne samo da pomažu u ukupnoj brzini razmjene informacija, već se mogu uvesti novi pristupi koji omogućavaju „[odvajanje](#)“ [dijela mreže velike brzine](#) za posebne usluge poput hitnih i spasilačkih službi, čime se poboljšava efikasnost i vrijeme reakcije.

Poboljšanje života kroz prilagođena rješenja

Napredak u tehnologiji na revolucionaran način mijenja pristup zdravstvenoj zaštiti, omogućavajući joj da dođe do većeg broja ljudi i da različitim grupama korisnika pruži prilagođena rješenja.

Jedan od izvanrednih primjera je razvoj tableta [za osobe s oštećenjem vida](#). Ti uređaji omogućavaju korisnicima s oštećenjem vida da igraju igre, gledaju filmove i komuniciraju s digitalnim sadržajem na način koji im ranije nije bio dostupan.

Slično tome, moderni [slušni aparati](#) su doživjeli značajna poboljšanja, uvođenjem digitalne tehnologije koja nudi jasniji zvuk i bolje opcije povezivanja. Ti napreci ne samo da poboljšavaju kvalitetu života osoba s oštećenjem sluha, već im omogućavaju i da u potpunosti sudjeluju u sve digitalnijem svijetu.

IEC olakšava razvoj rješenja za Aktivno potpomognuti život (AAL), koja poboljšavaju život starijih osoba i ljudi s posebnim potrebama kroz tehnologije poput pametnih kućanskih sustava, nosivih uređaja i automatizacije svakodnevnih zadataka. To uključuje telezdravlje za daljinski nadzor zdravlja, komunikacijske uređaje i rješenja za mobilnost. Ti alati povećavaju nezavisnost i kvalitetu života. Razvoj telezdravlja i daljinskog nadzora dodatno proširuje personaliziranu njegu na one u udaljenim područjima ili one s ograničenom pokretljivošću, čime se potiče inkluzivniji zdravstveni sustav.

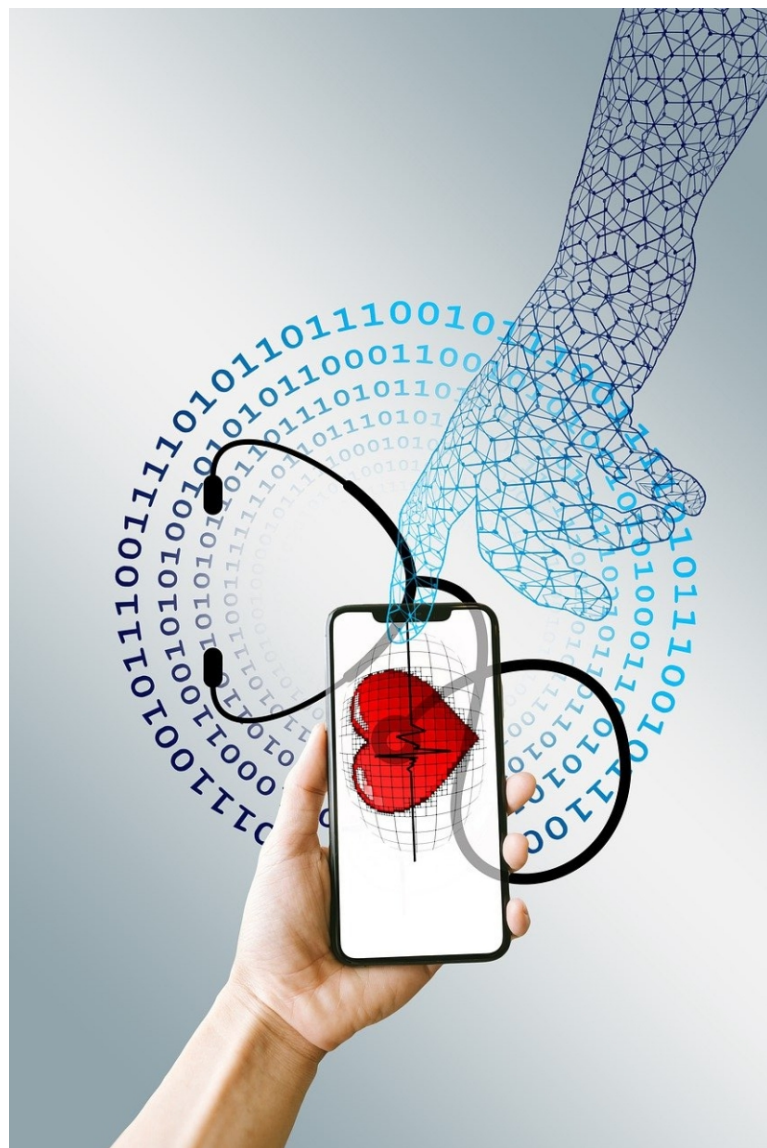
Zaštita medicinskih uređaja u pametnim gradovima

Kibernetička sigurnost je od ključnog značaja u ovakvom okruženju. IEC standardi mogu očuvati sigurnost tako što će osigurati da medicinski uređaji zadovoljavaju industrijske standarde kibernetičke sigurnosti. IEC tehničko izvješće [IEC TR 60601-4-5:2021](#) pruža detaljne smjernice o prilagođavanju standarda [IEC 62443](#)¹, koji je primarno usmjeren na industrijske komunikacijske mreže, kako bi odgovarao specifičnim potrebama zdravstvenog sektora. Zajednički potkomitet IEC-a i ISO-a, [ISO/IEC SC 38](#) bavi se standardiziranjem *cloud computinga*, dok standarde za senzore izrađuje [IEC TC 47](#). [IEC TC 124](#) priprema standarde za nosive elektroničke uređaje i tehnologije.

[IEC TC 62](#) se fokusira na medicinske standarde i objavljuje seriju standarda [IEC 80001](#)², koja pomaže u prepoznavanju i ublažavanju potencijalnih rizika povezanih s medicinskim uređajima u umreženom okruženju.

Što se tiče ocjenjivanja usklađenosti, [IECEE](#) nudi ispitivanje i certifikaciju prema IEC međunarodnim standardima za sigurnost, pouzdanost, efikasnost i ukupne performanse električne opreme za medicinsku upotrebu. Osim toga, kao dio širokog spektra elektronike, IEC-ov sustav za ocjenu kakvoće ([IECQ](#)) omogućava procjenu proizvođača senzora i povezanih pružatelja usluga kako bi se utvrdilo ispunjavaju li zahtjeve dogovorenih međunarodnih standarda.

Kako gradovi postaju sve pametniji, polako otkrivamo ogroman potencijal novih tehnologija za pojednostavljene sustave i daljnju jednakost i efikasan pristup zdravstvenoj zaštiti za sve. Iako je put pred nama dug, napredak u tehnologiji i suradnja stručnjaka, poput onih u IEC-u, ubrzano nas vode k postizanju naših ciljeva.

1 Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine je niz standarda iz serije standarda [IEC 62443](#)

2 Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine objavio je niz standarda iz serije standarda [IEC 80001](#).

Važnost sigurnosti baterija u električnim vozilima

Autor: Clare Naden

Preuzeto sa: www.iec.ch

Članak na engleskom jeziku možete pročitati [ovdje](#)

Usprkos [strahovima od usporavanja](#), predviđa se da će globalno tržište električnih vozila (EV) nastaviti rasti. Sigurnost i performanse baterija električnih vozila su ključni za njihov rast i sposobnost da doprinesu ostvarivanju klimatskih ciljeva.

Samo nekolicina industrija u sektoru čiste energije je toliko dinamična kao industrija električnih vozila. Prema podacima [Euromonitor Internationala](#), predviđa se da će se u 2024. godini 25 % svih novih registracija putničkih automobila odnositi na električne automobile, a globalna prodaja će premašiti 17 milijuna jedinica. To je porast u odnosu na procjene Međunarodne agencije za energiju (IEA), koja je navela da je 14 milijuna vozila prodano u 2023. godini, dok je više od 10 milijuna prodano 2022. godine.

Što je još važnije, očekuje se da će ukupna flota električnih vozila (isključujući dvotočkaše i trotočkaše) porasti sa skoro 30 milijuna u 2022. godini na oko [240 milijuna](#) do 2030. godine.

To su dobre vijesti za planet, jer će povećana upotreba električnih vozila pomoći u smanjenju emisija CO₂ iz cestovnog transporta, sektora koji, prema IEA, čini više od [15 % emisija povezanih s energijom širom svijeta](#).

Snaga baterija

Da bi električna vozila postala prihvaćenija, njihova sigurnost, performanse i pristupačnost moraju biti osigurani, pri čemu baterije imaju ključnu ulogu.

Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC) objavljuje širok spektar međunarodnih standarda koji podržavaju tehnologije električnih vozila kako bi se osigurala njihova sigurna povezanost s elektroenergetskom mrežom. U kombinaciji s IEC-ovim sustavima za ocjenjivanje usklađenosti, oni doprinose osiguranju interoperabilnosti i sigurnog funkcioniranja svih komponenti, uključujući i baterije.

Veliku većinu električnih vozila pokreću litij-ionske baterije, koje su evoluirale kako bi mogle pohraniti sve veće količine energije uz manju cijenu. Ipak, postoje brojni poznati nedostaci, kao što je smanjenje performansi tijekom vremena te složenost reciklaže kada baterije postanu neupotrebljive. Osim toga, postoje zabrinutosti oko ekološkog utjecaja vezanog za vađenje kritičnih minerala potrebnih za izradu novih baterija, poput litija, kobalta i nikla.

[IEC-ov tehnički komitet 21](#) (TC 21) objavljuje međunarodne standarde za litij-ionske ćelije, uključujući seriju standarda [IEC 62660](#), koja pokriva sekundarne litij-ionske ćelije za pogon električnih vozila. Ova trodijelna serija obuhvaća ispitivanje performansi, ispitivanje pouzdanosti i zahtjeve za sigurnost.

Sigurnost na prvom mjestu

Pascal Mast, direktor održivih tehnologija u kompaniji [TÜV SÜD](#), međunarodnom pružatelju usluga ispitivanja, inspekcije, revizije i certifikacije, izjavio je da baterije za električna vozila prolaze

stroge testove kako bi se osigurala njihova sigurnost i performanse prije nego što budu puštene na tržište, a sustav upravljanja baterijom (BMS) je ključna komponenta.

„BMS je poput kompjutera baterije, kontrolira sve neophodne parametre svake ćelije ili modula ćelija i određuje kako se baterija može optimalno koristiti. Također sadrži velik broj podataka koji se mogu pregledati i analizirati kako bi se provjerilo ne samo jesu li uspostavljeni sigurnosni mehanizmi, već i je li baterija oštećena i ispunjava li sve tehničke specifikacije“, izjavio je Mast.

Zašto je punjenje važno

Električna vozila koriste energiju iz elektroenergetske mreže za punjenje svojih baterija. Većina ove potražnje se zadovoljava punjenjem kod kuće, koje je obično sporije. Međutim, postoji sve veća potražnja za javno dostupnim punjačima, posebno za brzim stanicama za punjenje duž autocesta. Veći pristup ovim punjačima može smanjiti zabrinutost u vezi s dometom, odnosno udaljenostima koje električna vozila mogu preći, što i dalje predstavlja prepreku širem prihvaćanju EV-a.

Prema podacima [IEA](#), krajem 2022. godine bilo je dostupno 2,7 milijuna javnih stanica za punjenje širom svijeta, od čega je više od 900.000 instalirano samo u 2022. godini.

Način na koji se baterija puni je veoma važan, ne samo zbog praktičnosti, već i zbog performansi i trajnosti same baterije, rekao je Mast. „Da bi se optimizirao vijek i sigurnost baterije, najbolja je kombinacija brzog i sporog punjenja“, dodao je.

„Punjenje baterije se zaustavlja kada se prva ćelija napuni, tako da se baterija ne pregrijava. Sporo punjenje omogućava ravnomjerno punjenje svih ćelija, kako bi svaka ćelija bila napunjena do vrha“, objasnio je Mast.

Omogućavanje drugog života baterijama

Međutim, baterije za električna vozila ne traju zauvijek, a većina jamstava predviđa im vijek trajanja od oko 8 do 10 godina, što izaziva

zabrinutost zbog njihovog utjecaja na okoliš u pogledu elektroničkog otpada i reciklaže.

Da bi se to riješilo, sve je izraženiji trend davanja baterijama „drugog života“, odnosno novi životni ciklus tako što će se koristiti u stacionarnim skladištima energije, gdje su zahtjevi za performansama manji, a rizici po sigurnost niži. Prema nekim procjenama, kapacitet za ponovnu upotrebu baterija u skladišnim sustavima dostići će više od [950 gigavat-sati do 2030. godine](#).

[IEC-ov tehnički komitet 120](#) (TC 120) osnovan je kako bi objavljivao standarde u oblasti sustava za skladištenje električne energije integriranih u mrežu (EES) kako bi podržao zahtjeve za potrebe mreže. EES sustav je integrirani sustav s komponentama, koje mogu biti baterije koje su već standardizirane. TC trenutno radi na novom standardu, [IEC 62933-5-4](#), koji će precizirati metode ispitivanja sigurnosti i procedure za sustave zasnovane na litij-ionskim baterijama za skladištenje energije.

Te se baterije „s novim životnim ciklusom“ mogu koristiti u raznim kontekstima, od kućanstava do rezervnih izvora energije u oblastima gdje je snabdijevanje električnom energijom manje pouzdano. Primjer za to je prvi projekat [IEC-ovog Global Impact Fonda](#) pod nazivom „Kataliziranje inovacija za cirkularne modele u Africi – pretvaranje e-otpada od baterija u e-resurse“, koji će podržati projekt u Keniji koji promovira održivo upravljanje elektroničkim otpadom od baterija.

U okviru projekta [Differ Community Power \(DCP\)](#) međunarodni pružatelj solarnih energetske usluga za zajednice procijenit će izvodljivost korištenja litijskih baterija s novim životnim ciklusom za rehabilitaciju solarnih fotonaponskih instalacija na ključnim lokacijama kao što su škole, zdravstveni centri i bolnice.

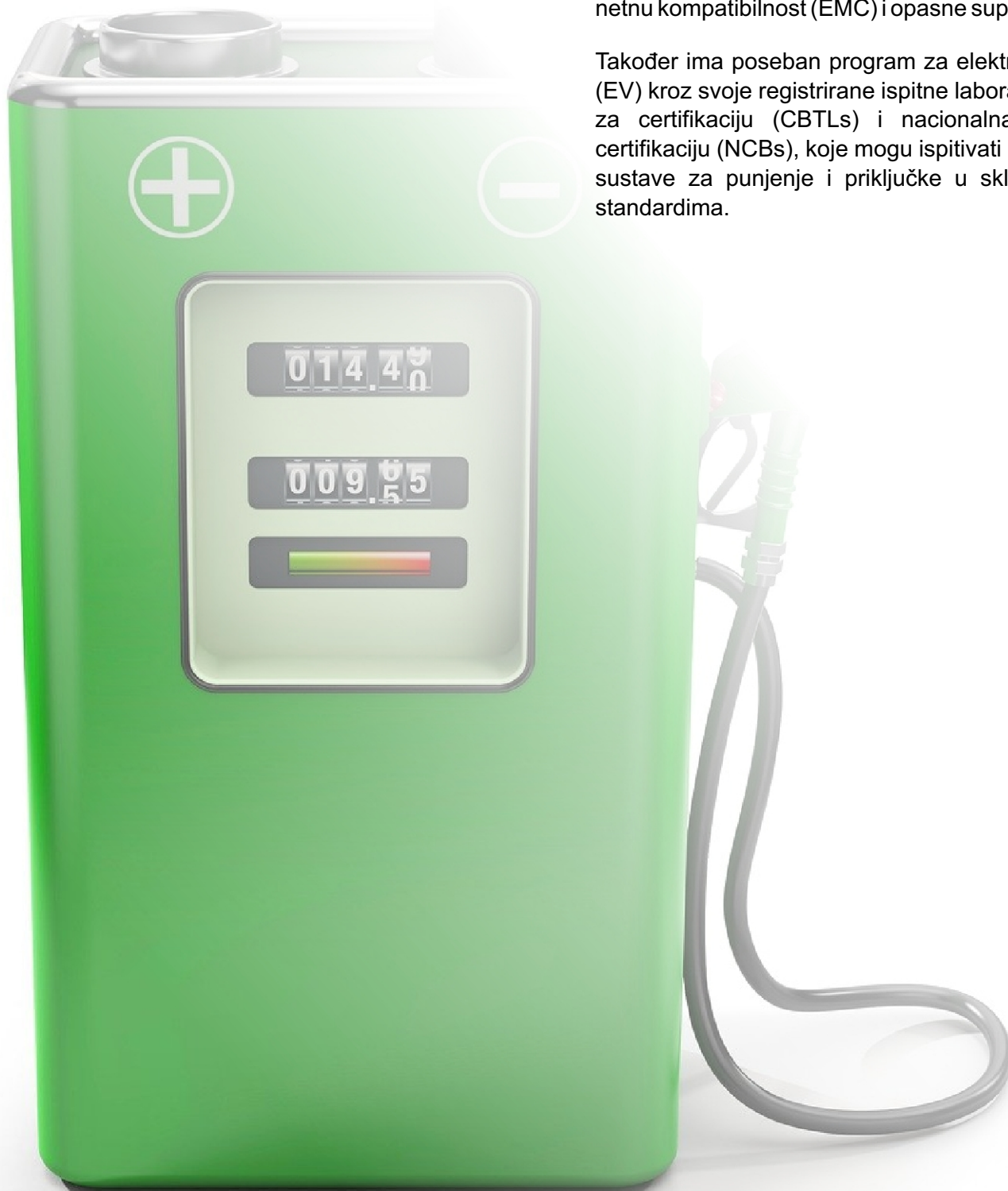
Ocjenjivanje usuglašenosti je ključno

Sigurnost i performanse baterija ostaju glavni prioritet bez obzira na njihovu upotrebu. Ocjenjivanje usklađenosti, kao što su ispitivanje i certifikacija, igra važnu ulogu.

IECEE (IEC sustav za ocjenjivanje usklađenosti shema za elektrotehničku opremu i komponente) nudi širok portfelj certifikacijskih usluga koje uključuju sigurnost baterija, njihove performanse, zatim sigurnost baterija kada su instalirane u krajnje proizvode, energetska učinkovitost, elektromagnetsku kompatibilnost (EMC) i opasne supstance.

Također ima poseban program za električna vozila (EV) kroz svoje registrirane ispitne laboratorije tijela za certifikaciju (CBTLs) i nacionalna tijela za certifikaciju (NCBs), koje mogu ispitivati i certificirati sustave za punjenje i priključke u skladu s IEC standardima.

Sigurnost kućanstava u eri interneta

Autor: Clare Naden

Preuzeto sa: www.iec.ch

Članak na engleskom jeziku možete pročitati [ovdje](#)

Obični toster više nije ono što je nekad bio. Pametna tehnologija je na revolucionaran način promijenila kućanske aparate kao nikada do sada, čineći kontrolu sigurnosti sve složenijom... i potrebnijom.

Toster s ekranom osjetljivim na dodir i prijenosna mikrovalna „torba“ za tkaninu bili su samo neki od novih i povezanih kućanskih aparata koji su privukli pažnju na nedavnom CES sajmu u Las Vegasu.

Uz robota za prženje, hladnjak s umjetnom inteligencijom (UI) i providni televizor, jasno je da je budućnost kućanstava u tome da postanu pametna.

IoT revolucija

Kućanski aparati se razvijaju od kada su se prvi put pojavili na tržištu početkom 1900-ih, a napredak u tehnologiji baterija omogućio je bežičnim uređajima poput usisivača i električnih noževa da sada krase naše domove. Međutim, internet stvari (IoT) je u posljednjih nekoliko godina postao najveći faktor promjena, i to na više načina.

Procjenjuje se da će do kraja 2024. godine u svijetu biti više od [207 milijardi povezanih uređaja](#), a značajan dio njih činit će kućanski aparati. Povezani aparati, kao što su pećnice, štednjaci i perilice rublja s unaprijed programiranim podešavanjima i intuitivnijim funkcijama, nastavit će se razvijati, što će uređaje učiniti efikasnijim i prilagođenijim korisnicima. Sada postoje aplikacije koje mogu slati upute za kuhanje direktno na pećnicu, ili uključiti perilicu rublja u vrijeme kada je struja jeftinija.

Osiguravanje sigurnosti – srž aktivnosti IEC-a

Međutim, biti povezan ne znači automatski da neće doći do problema. Aparatima su i dalje neophodne ugrađene sigurnosne funkcije, kao što su zaštite od zaglavlivanja kod tostera ili automatsko isključivanje ako se proizvod pregrije ili pokvari.

U većini nacionalnih zakonodavstava, kućanski aparati podliježu strogim sigurnosnim propisima kako bi se spriječili požari i druge opasnosti koje bi mogle nanijeti štetu korisnicima. Ipak, nesreće se i dalje dešavaju, uslijed različitih uzroka, uključujući neispravne ili veoma stare proizvode koji više ne zadovoljavaju sigurnosne propise i, naravno, nepravilnu upotrebu.

Međunarodni standardi i ocjenjivanje usklađenosti (CA) igraju značajnu ulogu u sigurnosti uređaja, jer pružaju globalno dogovorene tehničke specifikacije i zahtjeve dizajnirane da osiguraju minimalnu razinu performansi i sigurnosti. [IECEE](#), sustav za ocjenjivanje usklađenosti za elektrotehničku opremu i komponente IEC-a, osigurava da se IEC standardi za kućanske aparate pravilno primjenjuju.

Serijski standard [IEC 60335](#) je međunarodni referentni okvir za osiguravanje sigurnosti u kućanskim aparatima. (Pročitajte više [u članku Inteligencija aparata u e-techu](#)). Serijska obuhvaća dugu listu kućanskih aparata, uključujući hladnjake, perilice rublja, perilice posuđa, fenove, mikrovalne pećnice i obični toster. Ipak, načelo iza standarda

ostaje isti: da proizvod funkcioniра onako kako bi trebalo, i to sigurno.

Prilagođavanje vremenu

Claudia Sirch je glavna inženjerka za globalno inženjerstvo u vodećem pružatelju usluga Total Quality Assurance, kompaniji [Intertek](#), i članica [IECEE komisije za ocjenjivanje jednakih](#). Serija standarda IEC 60335¹, kaže ona, drastično se promijenila od kada je prvi put objavljena 1970. godine. „Sada, 50 godina kasnije, imamo šesto izdanje standarda, koje sadrži značajne promjene i dopune, poput onih povezanih s kibernetičkom sigurnošću i novih zahtjeva za proizvode na baterijski pogon“.

Kako se kućanski aparati sve više smanjuju da bi uštedjeli prostor na radnoj površini, tehnologija baterija se također razvila, a litij se sve više koristi zbog svoje lagane težine i većih energetske kapaciteta. Međutim, upotreba litijskih baterija nije bez rizika. Ako dođe do njihovog kvara, one mogu izazvati eksplozije i požare, kao što se nedavno vidjelo kod nekih [e-romobila](#). Procjene pokazuju da je 1,5% litij-ionskih baterija povezano s pregrijavanjem, eksplozijama ili požarima [svake godine](#). „Zato je uvijek veoma važno da proizvođači testiraju svoje proizvode prema najnovijim verzijama standarda, kako bi se ovi rizici uzeli u obzir“, rekla je Sirch.

Kibernetička sigurnost, ključni prioritet

Povećana povezanost donosi povećane rizike od kibernetičkih napada koji mogu manipulirati funkcijama kao što su temperaturna ograničenja dizajnirana da vas zaštite. Baš kao što proizvođači i prodavači na malo moraju osigurati da proizvodi funkcioniraju kako je zamišljeno, također moraju dizajnirati proizvode koji ispunjavaju nove i razvijajuće zahtjeve sigurnosti proizvoda koji funkcioniraju s takvim povezanim mogućnostima.

Zato je serija standarda IEC 60335 također ažurirana kako bi uključila nove zahtjeve za kibernetičku sigurnost. Namjena joj je da se zaštiti od neovlaštenog pristupa i njegovih potencijalnih posljedica po sigurnost korisnika. Serija IEC 60335 također se spominje u mnogim zakonima, kao što su direktive EU-a, što znači da usklađenost s tim standardima podrazumijeva usklađenost sa zakonom.

Kako tehnologija, a time i zahtjevi za sigurnost postaju sve složeniji, raste i potražnja za dokazima o sigurnosti, a samim tim i potreba za testiranjem i certifikacijom. „Vidimo mnogo više prodavača na malo, posebno onih velikih i multinacionalnih, koji čine priznate sigurnosne certifikate preduvjetom za prodaju proizvoda na svojim policama“, dodala je Sirch.

Značaj certifikacije

[IECEE](#) nudi IECEE HOUS certifikacijske ispitne certifikate (CBTC) za kućanske aparate kako bi pružio takve dokaze. Taj program funkcionira tako da IECEE nacionalno certifikacijsko tijelo (NCB) organizira da registrirani i kvalificirani laboratorij za ispitivanje CB (CBTL) izvrši relevantna ispitivanja na osnovu primjenljivih IEC standarda i izda izvješće o ispitivanju. To izvješće potom pregledava i potvrđuje NCB, koji zatim izdaje CBTC.

Te certifikate zatim priznaju drugi NCB-ovi u drugim zemljama bez ponovnog ispitivanja, čime se olakšava međunarodna trgovina i štedi vrijeme i novac, a sve vrijeme se osigurava da je proizvod siguran i da pravilno funkcionira.

Usvajanje serije IEC 60335 i prepoznavanje i implementacija IECEE HOUS CBTC pružaju visoku razinu sigurnosti državnim vlastima da su ti aparati sigurni. Također pomaže u sprječavanju uvoza i/ili dolaska na tržište falsificiranih ili niskokvalitetnih proizvoda.

¹ Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine je objavio niz standarda iz serije standarda [IEC 60335](#).

Jing Bian, predsjedavajući [IECEE komisije za ocjenjivanje jednakih](#) i tehnički direktor Kineskog centra za kvalitetu certifikacije ([CQC](#)), prepoznaje da je IEC izgradio svoj ugled u eri tradicionalne sigurnosti i još uvijek igra vodeću ulogu u ovom aspektu.

„Zahvaljujući širokoj primjeni IEC standarda, samo aparati koji ispunjavaju relevantne standardne zahtjeve mogu ući na tržište. To su, kroz IECEE i CB ispitne certifikate, IEC standardi koji se prihvaćaju i usvajaju kao osnova za nacionalne standarde u mnogim zemljama. Od 2001. godine IECEE je izdao više od 1,6 milijuna CB ispitnih certifikata, a među njima je 373.000 za kućanske aparate“.

Da bi se osiguralo da se svi rizici od kibernetičke sigurnosti rješavaju na najbolji mogući način, [IECEE također nudi program certifikacije kibernetičke](#)

[sigurnosti](#) kako bi ispitao i certificirao kibernetičku sigurnost elektrotehničkih proizvoda i sustava u elektrotehničkoj sferi. Nedavno je dodao široko korišteni standard kibernetičke sigurnosti specifično za potrošačke IoT uređaje u svoj program. [ETSI EN 303 645](#) postavlja visoke standarde sigurnosti i zaštite podataka za uređaje potrošačkog IoT-a. U njegovom opsegu su uključeni povezani igračke i monitori za bebe, pametni televizori i zvučnici, povezani aparati i još mnogo toga.

„S uvođenjem standarda ETSI EN 303645 očekujemo da će IECEE bolje zadovoljiti potrebe tržišta, a u isto vrijeme ubrzati razvoj IEC standarda kako bi obuhvatili sveobuhvatniji koncept sigurnosti“, zaključuje Bian.

ISO

ISO VIJESTI

Na ISO veb-sajtu, tačnije na <https://www.iso.org/annualmeeting/live> su istaknuti najvažniji događaji održani na ovogodišnjem ISO Godišnjem sastanku 2024. u Kolumbiji, u rujnu 2024. godine, koje je ISBIH preveo i objavljujemo ih ovim putem.

Istaknuti događaji prvog dana

Godišnji sastanak ISO-a otvoren je u Cartageni, Kolumbija, a fokusirao se na globalnu suradnju, održivi razvoj i inkluzivnost u međunarodnoj standardizaciji. Tema „Pomjeranje granica“ odražava potrebu za prevladavanjem izazova koji nadilaze granice, poput klimatskih promjena, gubitka biodiverziteta i tehnološkog napretka.

Na svečanom otvaranju obratili su se istaknuti govornici, uključujući Luisa Carlosa Reyesa Hernandeza, kolumbijskog ministra trgovine, industrije i turizma, Hectora Aranga, predsjednika ICONTEC-a, i rukovoditelje ISO-a. Svi su se složili da su ovo neizvjesna vremena koja zahtijevaju nove pristupe i ideje, hrabrost i inovacije.

Tema „Pomjeranje granica“ prožimala je ovogodišnji program Godišnjeg sastanka. Podsjetila je na prkošenje konvencijama i na iskorištavanje različitih gledišta za trajne, transformativne promjene. Kroz ovu prizmu, tjedan se fokusirao na ključne teme održivosti, umjetne inteligencije i ljudskog kapitala – jer ISO želi ostati organizacija usmjerena na ljude.

Evo nekoliko ključnih momenata s ovog događaja:

Na otvaranju Godišnjeg sastanka predsjednik ISO-a dr. Sung Hwan Cho pozvao je sudionike da iskoriste priliku koju ovaj tjedan pruža:

„S obzirom na to da smo na početku ovogodišnjeg Godišnjeg sastanka, pozivam svakog od vas da u svoje diskusije unesete entuzijizam, energiju i inovacije. Da prihvatite različite perspektive i istražite alternativna rješenja. Budite hrabri i pomjerajte granice kako biste inspirirali transformativne promjene.“

– Dr. Sung Hwan Cho

O odluci da se ovogodišnji sastanak održi u Cartageni, dr. Luis Carlos Reyes Hernandez,

kolumbijski ministar trgovine, industrije i turizma, rekao je:

„Smatram da je dobro i na mjestu što ćemo voditi ovu raspravu o međunarodnim standardima iz perspektive Globalnog Juga, iz jedne zemlje u razvoju koja treba biti saslušana... kao dio globalne zajednice jednakih.“

– Dr. Luis Carlos Reyes Hernandez

Hector Arango, predsjednik ICONTEC-a, istaknuo je značaj standarda u osiguravanju kvalitete i poboljšanju života ljudi:

„Standardi se pokazuju kao moćno sredstvo za unapređenje kvalitete života... [oni] pružaju jamstva da proizvodi i usluge koje koristimo ispunjavaju najvišu razinu kvalitete i sigurnosti, štiteći potrošače i gradeći povjerenje na tržištima.“

- Hector Arango

Glavni tajnik ISO-a Sergio Mujica zaokružio je ovu temu te naglasio potrebu da se nastavi s uvođenjem inovacija, pa čak i preuzimanjem rizika, kako bismo mogli odgovoriti na goruća svjetska pitanja.

„Svijet se mijenja nevjerojatnom brzinom, i ako želimo ostati relevantni, moramo prestati održavati status quo i uobičajene poslovne pristupe. Moramo prigrliti različitost, nove pristupe i inovacije. Rušenje granica nam nije krajnji cilj, to je način razmišljanja, stav, način putovanja.“

– Sergio Mujica

Rušenje granica za bolji svijet

Sesija održana pod nazivom „Rušenje granica za bolji svijet“ imala je za cilj da potakne pozitivne promjene i inspirira preuzimanje smjelih obveza, koje će voditi ISO k postizanju njegove vizije za 2030. godinu. Radionica je uključivala inovativne

aktivnosti, poput kolaborativnih igara i brzih sastanaka, sve pod vodstvom dinamičnih mladih moderatora. Sudionici, osnaženi međusobnim interakcijama, suočeni su s izazovom da odmah preuzmu obveze i uključe se u ISO-ove strateške projekte i programe.

„Današnja sesija ima za cilj da potakne pozitivne promjene. Nadam se da će ohrabriti sve vas da preuzmete smjele obveze kako bismo ostvarili našu zajedničku ISO viziju,“ izjavio je dr. Sung Hwan Cho.

K raznovrsnom, inkluzivnom i pravednom svijetu

Na 58. Godišnjem sastanku ISO komiteta za pitanja zemalja u razvoju (DEVCO) članovi su se okupili imajući u vidu hrabru viziju: „srušiti granice“ i ponovo definirati kako međunarodni standardi mogu pokrenuti transformativni napredak u sve kompleksnijem svijetu. U kontekstu eskalirajućih izazova – od klimatske krize do tehnoloških napredaka i produbljivanja socioekonomskih razlika – misija DEVCO-a da osnaži zemlje u razvoju nikada nije bila važnija.

U svom uvodnom govoru predsjednik ISO-a dr. Sung Hwan Cho fokusirao se na tri ključna načina na koja DEVCO može odgovoriti na ove izazove, postavljajući temelje za daljnje diskusije:

- **Aktivno sudjelovanje** zemalja u razvoju pomaže da se sruše granice i uvrste nove perspektive u ISO sustav.
- ISO okuplja **različite glasove iz cijelog svijeta** kako bi iznašao rješenja koja su univerzalno relevantna i djelotvorna.
- DEVCO omogućava zemljama u razvoju da pristupe **ogromnom rezervoaru znanja i stručnosti** koje ISO sustav posjeduje.

Članovi ISO-a pokrenuli su misiju DEVCO-a da podrži zemlje u razvoju i poveća njihovo sudjelovanje u standardizaciji. Potvrđujući ovu misiju, predsjednik je potaknuo članove da pojačaju svoje doprinose kao sredstvo za proširenje DEVCO-ovih kapaciteta za izgradnju. Put naprijed je jasan: samo kolektivnom posvećenošću aktivnim

promjenama možemo stvoriti budućnost u kojoj održivi razvoj i zajednički prosperitet nisu samo ideali, već realnost za sve.

Novi Akcijski plan

Ključni dio sastanka bio je prikupljanje povratnih informacija o sljedećem Akcijskom planu za zemlje u razvoju (APDC), koji ima za cilj da osnaži sve članove da aktivno oblikuju budućnost ISO sustava. Ovaj plan ne fokusira se samo na sudjelovanje – već na oslobađanje punog potencijala međunarodnih standarda kako bi se potaknuo inkluzivan rast i inovacije širom svijeta. Uvođenjem nove radionice ove godine, održane nakon plenarne sesije, DEVCO je otvorio nove prilike za članove da se uključe, surađuju i iskažu svoja mišljenja. Prikupljeni uvidi će postaviti temelje za Akcijski plan za zemlje u razvoju APDC 2026. – 2030.

Istaknuti događaji drugog dana

Istraživanje transformativnog potencijala umjetne inteligencije

Jedna od tema je bila i transformativni potencijal umjetne inteligencije (UI). S opsežnim dnevnim redom, svjetski lideri, stručnjaci iz industrije i inovatori istraživali su ključnu ulogu međunarodnih standarda u ubrzavanju inovacija vođenih umjetnom inteligencijom, ističući važnost odgovorne upotrebe UI-ja. Tijekom tri sesije razgovaralo se o UI-jevom potencijalu kao katalizatoru rasta i globalnog napretka, posebno u primjenama kao što su zdravstvo i mala poduzeća.

Ključne poruke:

- UI ima ogroman potencijal, ali treba ga razvijati i primjenjivati odgovorno i sigurno – standardi i okviri su rješenje.
- Alati umjetne inteligencije izazivaju uzbuđenje među korisnicima, poduzećima i kreatorima politika. Postoji hitna potreba za jasnim, dosljednim standardima koji se mogu univerzalno primjenjivati u različitim sektorima.
- Ne počinjemo od nule. Možemo izvući pouke iz desetljeća iskustva u uspostavljanju standarda u drugim oblastima, posebno u IT-u.

- Podaci su ključni! Imati kvalitetne podatke je od suštinske važnosti ne samo za operativni uspjeh, već i za održavanje povjerenja javnosti u UI sustave.

Predsjedavajući zajedničkog tehničkog komiteta za umjetnu inteligenciju (ISO/IEC JTC 1/SC 42) objasnio je kako standard [ISO/IEC 42001](#) može pomoći u **izgradnji povjerenja u tehnologiju** unutar organizacija.

„Standard za upravljanje UI-jem je jedinstvena stvar koju nudi ISO, i koristimo ga unutar potkomiteta SC 42 na veoma nov način kako bismo se bavili razlikama [između UI-ja i tradicionalnih IT sustava] i nadamo se da će otvoriti vrata za ocjenu usuglašenosti, revizibilnost itd.“

Wael William Diab, predsjedavajući, ISO/IEC JTC 1/SC 42, Umjetna inteligencija

Heather E. West, viša izvršna direktorica za kibernetičku sigurnost i privatnost u kompaniji Venable, naglasila je važnost uspostavljanja **povjerenja u UI**.

Predviđa se da će UI pokrenuti totalnu transformaciju zdravstvenog sektora. Sastanak o umjetnoj inteligenciji u zdravstvu pokrenuo je važna pitanja u vezi s upravljanjem podacima, pristranosti i povjerenjem pacijenata, kao i ulogom standarda u osiguravanju okvira kojih se treba pridržavati prilikom pružanja zdravstvenih usluga širom svijeta.

Laura Velásquez Herrera, predsjednik i suosnivač Arkangel AI, objasnila je kako UI modeli imaju potencijal da na revolucionaran način promijene način pružanja zdravstvene zaštite. Oni mogu redefinirati pristup zdravlju, omogućavajući uspostavljanje ranih dijagnoza i pružanje efikasnijih tretmana pacijentima, što na kraju može spasiti živote.

UI nije koristan samo za velike korporacije: manja poduzeća također mogu imati koristi od njega. Sesija posvećena malim i srednjim poduzećima naglasila je potencijal UI-ja da svima pruži jednake uvjete, što će omogućiti manjim poduzećima da se natječu i da postignu uspjeh uz velike igrače u industriji. Standardi za UI mogu igrati ključnu ulogu u redefiniranju mogućnosti za mala poduzeća.

„Biti mali danas je prednost. Ključni aspekt je biti prilagodljiv i agiln. UI unapređuje situaciju; to je alat koji će pomoći malim i srednjim poduzećima da postanu konkurentnija.“

Anthony Sitko, osnivač ClarityIT

Budućnost rada

Istražena je tema ljudskog kapitala i razmotreni različiti aspekti raznolikosti i inkluzivnosti na radnom mjestu.

Sesija „Iza staklenih plafona“ istraživala je izazove s kojima se suočavaju poduzetnice. Tematski su obuhvaćene sljedeće teme:

- Poduzeća koja vode žene su ključna za ekonomski rast i ravnotežu.
- Digitalna rješenja igraju ključnu ulogu u osnaživanju poduzetnica.
- Međunarodni standardi pružaju mjerila za prevladavanje prepreka za žene i skaliranje operacija.

„Moramo transformirati priču [o ženskom poduzetništvu] i preći s društvene odgovornosti na to kako to generira ekonomsku vrijednost za sve. Ako ne oslobodimo 50% društva koje je bilo sputano, teško je očekivati da će čovječanstvo napraviti sljedeće korake u povijesti.“

Federico Restrepo, suosnivač Impact Hub

S obzirom na to da se priroda rada razvija, **osigurati raznolikosti** na radnom mjestu nikad nije bilo važnije. Evo šta su ISO stručnjaci rekli:

- Mnoge inicijative za raznolikost ne uspijevaju jer su dizajnirane od vrha prema dnu, bez doprinosa ljudi na koje su usmjerene.
- Da bi izgradili zaista raznolike timove, poduzeća bi trebala preispitati kako definiraju rad, kako prikupljaju talente i kako podržavaju fleksibilne radne prakse.
- Organizacije bi trebale razmotriti pristup zapošljavanju zasnovan na vještinama te iskoristiti prenosive vještine ljudi.

„Ne radi se o brojevima“, kaže Cynthia Hansen, generalna direktorica Inovacijske zaklade, Grupa Adecco, „već o načinu na koji se ljudi međusobno povezuju.“

Gledajući unaprijed...

U svrhu projiciranja u budućnost, sudionici na sesiji su bili pozvani da istraže buduću ulogu standarda u stvaranju održivijeg i otpornijeg svijeta. Diskusije su obuhvatile važnost suradnje, inovativna rješenja za današnje izazove te kako inspirirati mlađu generaciju.

Istaknuti događaji s 3. dana

Unapređenje globalne održivosti kroz standarde

Sesije trećeg dana okupile su stručnjake za održivost kako bi se suočili s kritičnim izazovima naše ere: klimatska otpornost, cirkularna ekonomija, održiva energetska tranzicija. S proaktivnim dnevnim redom, u diskusijama se naglasila suštinska uloga međunarodnih standarda u pokretanju transformativnih rješenja, poticanje međusektorske suradnje i povećanje prekograničnog utjecaja radi ubrzanja klimatske akcije.

Globalna energetska tranzicija

Stručnjaci su razgovarali o provedivim strategijama za ubrzanje **globalne energetske tranzicije** ka održivijoj budućnosti. Naglašena je važnost suradnje, uključujući platforme poput COP29 u Azerbajdžanu kasnije ove godine, i značaj ISO standarda za globalnu klimatsku agendu.

Istaknuti momenti uključuju:

- ISO standardi, zajedno s vladinim regulativama i politikama, mogu ubrzati usvajanje obnovljivih izvora energije, poboljšati energetska učinkovitost i podržati tehnološki napredak.
- Kulturni kontekst je ključan. Važno je komunicirati na lokalnoj razini kako bi se promijenila mišljenja i potaknulo usvajanje najboljih praksi.
- Nije dovoljno samo izraditi najbolje standarde; moramo učiniti više kako bismo ih prenijeli poslovnom svijetu, industriji i donositeljima odluka.

„Kada efikasno koristite javnu politiku u suradnji s privatnim sektorom, možete postići globalne rezultate“.

Marcelo Behar, viši savjetnik COP30, Svjetski poslovni savjet za održivi razvoj

Poziv sljedećoj generaciji!

Ključna poruka sa sesije bila je poziv na **uključivanje i involviranje mladih** u pokretanju ove tranzicije. „Veoma je važno da imamo [mlade] kao veleposlanike mladih širom svijeta“, rekao je **Silvio Dulinsky, zamjenik glavnog tajnika ISO-a**. Program angažiranja mladih – ISO-ova Grupa za vodstvo mladih u okviru upravljanja okolišem (ISO/TC 207) – igrat će vitalnu ulogu u ovom naporu.

Cirkularna ekonomija

Kako preći na **cirkularnu ekonomiju**? To je bilo fokus istraživačke debate među ključnim sudionicima. Ta društvena transformacija zahtijeva inovacije, suradnju i promjenu načina razmišljanja. Središnja tema razgovora bio je **skup standarda ISO 59000**, koji postavlja temelje za usvajanje cirkularnih načela. Međutim, za pokretanje efikasne promjena potrebni su ambiciozniji pristupi.

Evo što su stručnjaci kazali:

„Postoji mnogo prilika za standarde da pomognu da cirkularni pristup postane norma [...], od informacija za potrošače preko subvencija koje se dešavaju u pozadini, do poslovnih modela koje treba uspostaviti“.

Helena Laurent, generalna direktorica, Consumers International

„Pozivamo ISO i lidere cirkularne ekonomije da podignu ljestvicu fokusirajući se na dva ključna elementa: naglašavanje regeneracije prirode kao ključne za prosperitetnu ekonomiju i veće fokusiranje [...] na dizajniranje cirkularnih proizvoda i eliminaciju otpada od samog početka“.

Guilherme Suertegaray, viši projektni menadžer, Zaklada Ellen MacArthur

Klimatska otpornost

Na sesiji na španjolskom jeziku o **klimatskoj otpornosti** istaknut je duboki utjecaj klime na Latinsku Ameriku i Karibe – regije koje su među najviše pogođenim. U diskusijama je naglašena uloga globalnih standarda u zaštiti poljoprivrede, očuvanju vode i jačanju zajednica protiv sve većih klimatskih prijetnji. Postoji hitna potreba za novim standardima kako bi se efikasno upravljalo klimatskim rizicima i prilagodilo trenutačnim izazovima s kojima se zajednice širom svijeta suočavaju.

„Ohrabrujuće je to što ISO unapređuje svoje napore u ovoj kritičnoj oblasti i podržava nas u ovom važnom radu.“

Jason Spensley, viši stručnjak za klimatske promjene, Globalni ekološki fond

Ključni momenti

- Angažiranje lokalnih zajednica u rješenjima zasnovanim na prirodi – kao što su sadnja drveća, očuvanje vode i zaštita obale – ključno je za jačanje otpornosti i očuvanje okoliša.
- Održivo upravljanje prirodnim resursima pruža značajne ekonomske prednosti, promovirajući dugoročnu održivost i prosperitet.
- Privatni sektor igra ključnu ulogu u klimatskoj akciji. Standardi nude dragocjen okvir za integraciju održivosti u poslovne prakse i strategije.
- Certifikacijske sheme, mikrofinanciranje i zelene obveznice su esencijalni alati za pokretanje klimatske akcije – uz podršku ISO standarda.

„Standardi pomažu organizacijama da postanu bolje organizirane i pomažu malim proizvođačima da ispune zahtjeve certifikacije.“

Diana Maria Quimbay Valencia, direktorica Rainforest Alliance

Otpornost kroz saveze: Izgradnja klimatske adaptacije

Usprkos naporima, globalna klimatska akcija pati od nerazmjere između adaptacije i ublažavanja. Kroz snažne okvire i klimatske financije možemo efikasnije odgovoriti na klimatske promjene.

„Suradnja je najvažnija“, kaže **José Erlin Guerrero Martínez**, direktor za biodiverzitet i klimatske promjene, Fundación Grupo Argos.

ISO-ovi klimatski standardi su suštinski alati za pokretanje globalne klimatske akcije. Oni nude sveobuhvatne okvire za ublažavanje, prilagođavanje i financiranje, omogućavajući organizacijama i vladama da usvoje održive prakse i ojačaju otpornost na klimatske utjecaje.

Zdravlje i sigurnost na radu

Klimatske promjene imaju dubok utjecaj na **zdravlje i sigurnost radnika**. Ekstremni vremenski događaji mogu ozbiljno poremetiti sve aspekte društva. Od niskih prinosa u poljoprivredi i zdravstvenih rizika do smanjenja broja turista i ekonomske nestabilnosti, radnici su često prve žrtve klimatske krize. Osiguravanje sigurnosti radnika postaje ključni dio strategije organizacije, a međunarodni standardi su ovdje da u tome pomognu.

Evo suštine diskusije ISO stručnjaka:

- Organizacije postaju svjesne utjecaja klimatskih promjena na zdravlje i sigurnost svojih radnika, a na kraju i na njihov financijski rezultat. Kada shvate novčanu vrijednost koju njihovi zaposleni donose, vjerojatnije je da će uzeti u obzir njihovu dobrobit i zaštitu.
- Organizacije bi trebale zauzeti proaktivan pristup, identificirajući potencijalne prijetnje kroz temeljnu procjenu zasnovanu na riziku. Ovdje na scenu stupaju standardi kao što je ISO 45001¹.

¹ Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine je objavio standard [BAS ISO 45001:2019](#), Sistemi upravljanja zdravljem i bezbjednošću na radu - Zahtjevi s uputstvom za korištenje, putem Tehničkog komiteta [BAS/TC 3](#), Upravljanje kvalitetom i osiguranje kvalitete. Standard je usvojen metodom prijevoda.

U tijeku su aktivnosti na izradi [ISO/PAS 45007](#), dokumentu sa smjernicama dizajniranom da pomogne organizacijama da upravljaju rizicima zdravstvene i sigurnosne zaštite na radu koji proističu iz klimatskih promjena i klimatske akcije.

„Kada bude objavljen, ovaj dokument, sa smjernicama [ISO/PAS 45007], bit će pun informacija o tome zašto ima smisla da poduzeća mogu upravljati rizicima i pružiti će smjernice o tome kako to zapravo učiniti.“

Kathy Seabrook, izvršna direktorica i osnivačica,
Global Solutions Inc.

Pametna (SMART) rješenja

Sesija je uključivala praktične aktivnosti koje su istraživale strategije i slučajeve upotrebe za sljedeću generaciju standarda. [SMART program ISO-a i IEC-a](#) transformira način na koji koristimo standarde, čineći ih zaista integriranim i intuitivnijim kako bi zadovoljili potrebe građana, društava i ekonomija.

Istaknuti događaji s 4. dana

Opća skupština

Opća skupština se okupila na svom godišnjem sastanku u prisutnosti članova ISO-a i glavnih službenika. Ove godine, diskusije, uključujući poboljšanja u ISO upravi i poslovnom modelu prilagođenom promjenljivim okolnostima, postavile su čvrste temelje na kojima ćemo graditi buduću uspješnu organizaciju.

„Pozdravljam izvanrednu posvećenost i entuzijazam koji ste pokazali danas i tijekom cijelog tjedna. Pomogli ste da ovaj godišnji sastanak postane zaista nezaboravan i približili ste nas ostvarenju naše zajedničke vizije da ljudima život učinimo lakšim, sigurnijim i boljim.“

Dr. Sung Hwan Cho, predsjednik ISO-a

Jedna od ključnih točaka bila je izbor novih članova Savjeta i sljedećeg predsjednika ISO-a. Khaled Soufi, predsjednik Egipatske organizacije za standardizaciju i kvalitetu (EOS), preuzet će svoju poziciju 2026. godine.

Upravo su objavljene nove smjernice ISO/UNDP-a za SDG-ove

ISO i Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) objavili su prve međunarodne smjernice dizajnirane da pomognu poduzećima i organizacijama da unaprijede svoj doprinos Ciljevima održivog razvoja UN-a (SDG). Ovaj značajan dokument nudi praktične smjernice za organizacije svih veličina i sektora da sistematski upravljaju i optimiziraju svoj utjecaj na održivi razvoj.

[ISO/UNDP PAS 53002:2024](#), Smjernice za doprinos Ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda (SDG)

Marcos Neto, pomoćnik glavnog tajnika UN-a i direktor Ureda za politiku i podršku programima UNDP-a, ističe važnost partnerstva između ISO-a i UNDP-a i potrebu za usklađivanjem poslovnih strategija s Ciljevima održivog razvoja (SDG).

Tko može imati koristi?

Bilo da ste mala tvrtka ili globalno poduzeće, ovaj praktični resurs pruža zajednički pristup za javni i privatni sektor kako bi uskladili svoje strategije sa SDG-ovima i dokumentirali svoj napredak.

Kako možete profitirati?

- Otkrijte kako vaša organizacija može preći s usuglašavanja sa SDG-ovima na djelovanje prema postizanju SDG-ova.
- Pristupite praktičnim uvidima za uvođenje održivog razvoja u svoje svakodnevno poslovanje.
- Procijenite koji su SDG-ovi važni za vas, identificirajte ciljeve, poduzmite akcije i izvještavajte o njima.
- Stvorite značajne poslovne prilike, kombinirajući profitabilnost s društvenim i ekološkim koristima.
- Pokažite odgovornost i usporedivost u svojim tvrdnjama o održivosti.

Moć u partnerstvima

Ove smjernice označavaju prvi korak u strateškom partnerstvu između ISO-a i UNDP-a, dvije organizacije posvećene ostvarivanju ciljeva SDG-ova. Kako se naše suradnje razvija, ona neće samo rješavati današnje najhitnije izazove, već će otvoriti put za stalni napredak i nakon 2030. godine.

„Smjernice su dovoljno fleksibilne da se [poduzeće] može uskladiti s regulativnim kontekstom u kojem posluje.“

Noelia Garcia Nebra, šefica održivosti ISO-a

ISO/TC 309 nagrađen LDE nagradom

Na ovogodišnjoj Općoj skupštini ISO je uručio nagradu Lawrence D. Eicher (LDE) stručnjacima iz [ISO/TC 309](#), tehničkom komitetu za upravljanje organizacijama. Ta nagrada odaje priznanje posvećenosti komiteta promoviranju najboljih praksi i globalnoj suradnji u ovoj kritičnoj oblasti.

Taj ISO-ov komitet je bio ključan u oblikovanju okvira koji promoviraju transparentnost, odgovornost i etičke prakse u organizacijama širom svijeta, jačajući vitalnu ulogu upravljanja u današnjem globalnom okruženju.

„Upravljanje organizacijama je kritični faktor održivog rasta.“

Dr. Sung Hwan Cho, predsjednik ISO-a

Posao je uspješno završen!

ISO-ov godišnji sastanak 2024. završen je nakon tjedna uvida o unapređenju standarda za rješavanje najhitnijih globalnih izazova.

Pod temom „Rušenje granica“ ovogodišnji događaj okupio je više od 10.000 sudionika, osobno i online, iz više od 170 zemalja. Sudionici su pozvani da „razmišljaju izvan okvira“ i iskoriste različite točke gledišta kako bi osigurali trajne transformativne promjene i bolju budućnost za sve.

Događaj, koji je organizirao ICONTEC, nacionalno tijelo za standardizaciju Kolumbije, pokazao je kako

međunarodni standardi mogu pokrenuti održivi i uključivi rast, promovirati odgovornu upotrebu umjetne inteligencije i oblikovati budućnost ljudskog kapitala. Događaj je poslužio kao moćna platforma za uključivanje različitih glasova iz različitih sektora, poticanje suradnje i promoviranje inovativnih rješenja koja nadilaze zemljopisne i industrijske granice.

„Nadam se da će energija i ideje koje su proizašle iz sesija ovog vikenda dugo ostati u vašim mislima. Da inspiriraju svakog od nas da ruši granice, odbacuje konvencije, prihvati različite točke gledišta i iskoristi moć međunarodnih standarda kako bismo oblikovali održiviji, pravedniji i uključiviji svijet.“

Dr. Sung Hwan Cho, predsjednik ISO-a

Dok se osvrćemo na preuzete obveze, s nestrpljenjem se očekuje prilika za istraživanje novih horizonata na ISO-ovom godišnjem sastanku 2025. u Ruandi sljedeće godine.

ISO se raduje vašem dolasku!

IEC

IEC VIJESTI

Ponovna upotreba baterija kao vrijedno rješenje za skladištenje čiste energije

IEC-ov uređivački tim

Preuzeto i prevedeno sa: www.iec.ch

IEC vijest na engleskom jeziku možete pročitati [ovdje](#)

Baterije su ključni sastojak u postizanju ciljeva klimatske neutralnosti, potrebne za skladištenje energije iz obnovljivih izvora koja će se koristiti kada je najpotrebnija.

Prema [Scenariju za postizanje nulte netostope emisija do 2050. godine](#) Međunarodne agencije za energiju (IEA), baterije su danas esencijalni dio globalnog energetskeg sustava i najbrže rastuća energetska tehnologija na tržištu.

Međutim, proizvodnja baterija sa sobom nosi i financijske i troškove vezane za okoliš. Štoviše, baterije, ako se pravilno ne odlažu, na kraju svog životnog vijeka mogu ispuštati toksične zagađivače i doprinijeti problemu e-otpada.

IEA procjenjuje da baterije koje više ne ispunjavaju standarde za korištenje u električnom vozilu (EV) obično zadržavaju do [80 % svog ukupnog upotrebljivog kapaciteta](#). S obzirom na sve veći broj EV-ova, njihova ponovna upotreba nudi dragocjeno rješenje za skladištenje energije.

Ipak, put do ponovno korištenih baterija nije tako jednostavan, jer tehnološki i regulatorni izazovi i dalje predstavljaju prepreke za njihovu primjenu. Ne samo da postoje rizici u procesu ponovne upotrebe baterija, već i u njihovoj upotrebi. Također, mnoge zemlje i regije razvijaju različite zahtjeve i regulatorne propise za ponovnu upotrebu i

prenamjenu baterija, što potencijalno može stvoriti tehničke ili sigurnosne probleme.

Međunarodni standardi su ključni alat za prevladavanje tih izazova. Nedavno objavljeni standard [IEC 63338](#) direktno se bavi tim pitanjem jer pruža opće smjernice o ponovnoj upotrebi i prenamjeni sekundarnih ćelija i baterija. On pokriva sigurnosne rizike povezane s litij-ionskim i niki sustavima, kao i aspekte kao što su određivanje pogodnosti za ponovnu upotrebu ili prenamjenu, upozorenja proizvođača i drugo.

Standard je razvio tehnički potkomitet IEC-a za sekundarne ćelije i baterije koje sadrže alkalne ili druge nekisele elektrolite, [TC 21/SC 21A](#).

To je najnoviji u nizu standarda koje je usvojio TC 21/SC 21A, a koji su osmišljeni da podrže sigurnu i pouzdanu ponovnu upotrebu i prenamjenu baterija i sustava za skladištenje energije iz baterija.

Ostali standardi tog komiteta uključuju [IEC 63330-1](#) (opći zahtjevi za prenamjenu sekundarnih ćelija, modula, baterijskih sklopova i baterijskih sustava), [IEC 62933-4-4](#) (ekološki zahtjevi za baterijske sustave za skladištenja energije (BESS) s ponovno korištenim baterijama) i [IEC 62933-5-3](#) (sigurnosni zahtjevi za sustave skladištenja električne energije integrirane u elektroenergetsku mrežu).

CENELEC

CEN/CENELEC VIJESTI

Osiguravanje sigurnijih zdravstvenih praksi: Informacije koje osigurava proizvođač za in vitro dijagnostičke medicinske uređaje

Preuzeto i prevedeno sa: www.cencenelec.eu
Vijest na engleskom jeziku možete pročitati [ovdje](#)

Serija standarda [EN ISO 18113](#) definira ključne zahtjeve koje proizvođači moraju osigurati za informacije koje prate in vitro dijagnostičke (IVD) medicinske uređaje, uključujući oznaku proizvoda i naputak za upotrebu. Ona obuhvaća različite aspekte IVD medicinskih uređaja, s posebnim dijelovima u seriji standarda koji su posvećeni reagensima i instrumentima čija je namjena da zadovolje specifične potrebe kako profesionalnih korisnika, tako i onih koji se sami testiraju.

Ta serija od pet dijelova revidirana je 2022. godine s ažuriranim definicijama, pojmovima i općim načelima za označavanje, čime se pruža uniformnost i jasnoća. Revizija tih standarda uzela je u obzir glavne razvojne aspekte kao što su regulative o IVD medicinskim uređajima u Europi i sve veću upotrebu jedinstvene identifikacije uređaja širom svijeta.

Ta je serija standarda od ključne važnosti jer osigurava da korisnici IVD medicinskih uređaja dobiju sveobuhvatne i razumljive informacije kako bi ih pravilno koristili. Podržava globalnu trgovinu pojednostavljujući regulatornu usklađenost, tako što omogućava brži pristup novim tehnologijama i tretmanima. Za proizvođače, serija standarda EN ISO 18113 može pomoći da se smanji potreba za lokaliziranim verzijama oznaka i naputaka. Ta efikasnost može dovesti do smanjenja troškova i bržeg pristupa tržištu. Za zdravstvene djelatnike i pacijente, standardizirano označavanje poboljšava upotrebljivost dijagnostičkih uređaja i doprinosi

boljim rezultatima za pacijente i sigurnijim zdravstvenim praksama.

Dosljedno označavanje poboljšava sigurnu upotrebu i performanse tih uređaja, potencijalno smanjujući greške u kliničkim okruženjima. Uzmimo na primjer recimo laboratorijskog tehničara koji koristi IVD instrument za provođenje ispitivanja glukoze. Uz seriju standarda EN ISO 18113, označavanje uređaja uključuje jasne instrukcije i standardizirane simbole, bez obzira na jezik tehničara. To smanjuje rizik od pogrešnog tumačenja i grešaka jer osigurava točne rezultate testova i pravovremenu dijagnozu za pacijente. Takva poboljšanja u praksama označavanja unapređuju ukupnu kvalitetu pružanja zdravstvene zaštite.

Serija standarda EN ISO 18113 igra ključnu ulogu u harmonizaciji informacija koje se daju uz IVD medicinske uređaje, potiče sigurniju i efikasniju upotrebu te olakšava međunarodnu trgovinu i regulatornu usklađenost. Zahvaljujući podršci i financiranju Europske komisije te standarde razvio je ISO-ov Tehnički komitet 212 Radna skupina 3 usporedo s CEN-ovim Tehničkim komitetom [CEN/TC 140](#), čije tajništvo vodi DIN, njemačko tijelo za standardizaciju.

Ovaj članak je napisan u suradnji s [MedTech Europe](#), europskom trgovinskom asocijacijom za industriju medicinske tehnologije.

Energetska učinkovitost i ekološki aspekti

Vijest na engleskom jeziku možete pročitati [ovdje](#)

Uvod

Tehnologija ima potencijal da poboljša način na koji živimo i radimo, ali sa sobom može nositi i rizike po okoliš. Industrija informacijsko-komunikacijskih tehnologija i njeni korisnici imaju odgovornost da minimiziraju negativan utjecaj IKT-a.

Jedan od načina na koji možemo smanjiti utjecaj na klimatske promjene – i istovremeno smanjiti operativne troškove – jest unapređenje energetske učinkovitosti IKT proizvoda i usluga. Standardi su ti koji mogu pomoći u postizanju tog cilja. ETSI radi na rješavanju tih pitanja, a također odgovaraju i na standardizacijske zahtjeve Europske komisije te nastavljaju razvijati standarde koji su potrebni da se podrži postizanje ciljeva u oblasti energetske učinkovitosti.

ETSI uloga i aktivnosti

ETSI-jev trenutni rad na ekološkim aspektima IKT opreme obuhvaća energetska učinkovitost.

Komitet za ekološki inženjering (TC EE)

TC EE razvija standarde za smanjenje ekološkog utjecaja opreme informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT), što uključuje:

- procjenu životnog ciklusa (LCA) IKT proizvoda, mreža i usluga
- metode za procjenu energetske učinkovitosti bežičnih pristupnih mreža i opreme, osnovnih mreža i žičane pristupne opreme, uključujući definiranje metrika efikasnosti/KPI, odnosno ključnih indikatora performansi
- režime isključenosti, pripravnosti i umrežene pripravnosti za elektroničku kućnu i uredsku opremu

- ekološke standarde za dizajn servera i proizvoda za skladištenje podataka, mobilnih telefona i tableta, čime se omogućava razvoj cirkularne ekonomije za IKT rješenja
- rješenja za napajanje el. energijom zasnovana na višem jednosmjernom naponu radi smanjenja gubitaka u distribucijskoj mreži i inovativna efikasna rješenja za skladištenje.

ETSI-jev tehnički komitet za ekološki inženjering (EE) odgovoran je za definiranje ekoloških i infrastrukturnih aspekata za svu telekomunikacijsku opremu i njeno okruženje, uključujući opremu instaliranu u prostorijama korisnika. Kad god je to moguće, to će se postići upućivanjem na postojeće međunarodne standarde.

Razmatrani ekološki aspekti uključuju:

- klimatske i biološke uvjete
- kemijski i mehanički aktivne supstance
- mehaničke uvjete tijekom skladištenja, transporta i rada
- pitanja napajanja, uključujući distribuciju napajanja, tehnike uzemljenja i povezivanja
- termalno upravljanje za opremu i objekte
- emisiju buke opreme
- mehaničku strukturu i fizički dizajn.

Tehnički komitete TC EE i ITU-T SG5 rade zajedno na razvoju tehnički usklađenih standarda za energetska učinkovitost, rješenja za napajanje, cirkularnu ekonomiju, KPI mrežne učinkovitosti i

zahtjeve za ekološki dizajn IKT-a, s ciljem izgradnje međunarodne ekološke standardizacije.

Komiteet za pristup, terminale, prijenos i multipleksiranje (TC ATTM)

Tehnički komitet TC ATTM se fokusira na „zelene“ potrebe operativnih mreža i lokacija i širokopojasnog prijenosa, uključujući:

- razvoj globalnih ključnih indikatora performansi (KPI) kako bi korisnicima IKT-a omogućili upotrebu alata za praćenje njihove ekološke učinkovitosti i upravljanje energijom
- definiranje mreža koje povezuju digitalne multi-usluge u gradovima, izradu KPI-ja za praćenje održivosti širokopojasnih rješenja
- unapređenje naših standarda za prijenosnu opremu kako bi podržali Direktivu Europske komisije o ekološkom dizajnu proizvoda povezanih s energijom
- podršku učinkovitom upravljanju IKT otpadom (razdoblje održavanja i kraj životnog vijeka).

Troškovi energije nastavljaju rasti, dok pokrivenost širokopojasne mreže uvodi novu opremu u mrežnu arhitekturu. Potrošnja energije je stoga glavni faktor koji utječe na sve rasprostranjenije uvođenje širokopojasne mreže.

Tehnički komitet TC ATTM definira energetska učinkovitost za cjelokupni spektar rada potrebnog za

rješavanje potrošnje energije svih telekomunikacijskih uređaja i sustava. TC ATTM i CENELEC zajedno rade na implementaciji širokopojasne mreže u Europi.

Grupa za specifikaciju industrijskih standarda (ISG) za operativnu energetska učinkovitost korisnika (OEU)

Grupa stručnjaka iz ISG OEU radi na minimiziranju potrošnje energije i emisije stakleničkih plinova infrastrukture, komunalija, opreme i softvera u okviru IKT lokacija i mreža. To uključuje:

- mjerenje potrošnje energije IT servera, jedinica za skladištenje, širokopojasnog fiksnog pristupa i mobilnog pristupa, s ciljem razvoja globalnih KPI-jeva
- upravljanje krajem životnog vijeka IKT opreme
- definiranje modela globalnih ključnih indikatora performansi (KPI) za zelene pametne gradove
- opis operativnih alata za podršku i razvoj učinkovitih održivih usluga pametnih zajednica.

Standardi

Kompletan popis povezanih standarda u javnom domenu dostupan je putem stranica komiteta [EE](#), [ATTM](#) i [OEU](#).

ISBIH

ISBIH VIJESTI

Održano 14. savjetovanje o elektrodistribucijskim mrežama u organizaciji CIRED Srbije

Od 16. do 20. rujna 2024. godine na Kopaoniku održano je 14. savjetovanje o elektrodistribucijskim mrežama, u organizaciji Nacionalnog komiteta CIRED Srbije, uz sudjelovanje velikog broja predstavnika iz elektroprivrednih organizacija, s elektrotehničkih fakulteta i instituta, projektnih, proizvodnih i izvođačkih tvrtki iz Srbije i regiona.

Svrha CIRED-a je raditi na povećanju poslovne sposobnosti, vještina i znanja onih koji sudjeluju u aktivnostima CIRED-a. CIRED svake druge godine organizira konferenciju i izložbu gdje se predstavljaju najnovija dostignuća i najbolje prakse u tehnologiji i upravljanju tehničkom stranom elektrodistribucije. Između konferencija CIRED organizira posebne radne skupine na aktualne teme koje su od ključnog značaja za elektrodistribucijsku zajednicu.

Kao i prethodnih godina, sadržaji Savjetovanja bili su kako znanstvenog tako i komercijalnog sadržaja. Prijavljeno je 95 znanstvenih radova za izlaganje, od čega su prihvaćena 82 rada, uz 3 okrugla stola, 2 predavanja i uvodnu panel diskusiju. Komercijalni je dio realiziran kroz predstavljanje tvrtki u izložbenom prostoru i pojedinačnim prezentiranjem određenih tvrtki. U izložbenom prostoru predstavilo se preko 50 tvrtki.

Opći ciljevi Savjetovanja bili su unaprjeđenje elektrodistribucijskog područja u Srbiji, ali i u zemljama regiona koje se nalaze na sličnoj tehničkoj razini razvoja i prakse distribucije električne energije i sa sličnim problemima u eksploataciji i upravljanju distribucijskim mrežama. Srbija, kao i sve zemlje regiona, nalaze se na različitim stupnjevima procesa restrukturiranja, deregulacije i privatizacije elektroprivrede, ali pred istim ili sličnim izazovima otvaranja tržišta električne energije. Savjetovanje je osiguralo razmjenu znanja i iskustava o zajedničkim

problemima razvoja tehnologije, reorganizacije i modernizacije distribucije električne energije.

Savjetovanje je prevashodno namijenjeno menadžerima elektrodistribucijskih tvrtki, inženjerima ekspertima, korisnicima i serviserima energetske i druge opreme za distribuciju, proizvođačima energetske i druge opreme za distribuciju, profesorima i istraživačima, konzultantima i projektantima, cjelokupnoj stručnoj javnosti iz elektrodistribucijskog područja, kao i zainteresiranim pojedincima.

Sudionici 14. savjetovanja o elektrodistribucijskim mrežama - CIRED u ime Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine bili su Goran Mrkaja, stručni savjetnik za Ex-povjerenstvo i Miljan Vasković, stručni suradnik za elektrotehničku standardizaciju.

ISBIH objavio prijevod CEN & CENELEC-ove brošure o izvješćivanju o ekološkim, društvenim i upravljačkim (Environmental, Social, Governance - ESG) aspektima organizacije

U CEN & CENELEC-ovoj brošuri prikazano je kako se standardi mogu iskoristiti kao potpora ispunjenju ciljeva organizacije koji se odnose na okoliš, društvo, kao i na samo upravljanje organizacijom.

Standardi (CEN, ISO, CENELEC, IEC) koji obrađuju teme iz područja održivosti su potpora ESG izvješćivanju.

Europski standardi izvješćivanja o održivosti (The European Sustainability Reporting Standards – ESRS) podijeljeni su u tri kategorije^[1]:

- Međusektorski standardi:
  - ESRS 1, Opći zahtjevi
  - ESRS 2, Opće objave
- Tematski standardi (ekološki, društveni i upravljački standardi) obuhvaćaju sljedeće teme održivosti:
  - ESRS E1, Klimatske promjene
  - ESRS E2, Onečišćenje
  - ESRS E3, Vodni i morski resursi
  - ESRS E4, Bioraznolikost i ekosustavi
  - ESRS E5, Korištenje resursa i kružno gospodarstvo
  - ESRS S1, Vlastita radna snaga
  - ESRS S2, Radnici u lancu vrijednosti
  - ESRS S3, Pogođene zajednice
  - ESRS S4, Potrošači i krajnji korisnici
  - ESRS G1, Poslovno ponašanje
- Standardi specifični za pojedini sektor.

„Međusektorski standardi i tematski standardi nisu namijenjeni za određeni sektor nego se primjenjuju

na sva poduzeća, neovisno o sektoru ili sektorima u kojima posluju“^[2].

U brošuri dat je tablični prikaz tematskih ESRS-ova, kao i primjeri tema obuhvaćenih tehničkim standardima.

Podjela ESG standarda na ekološke, društvene i standarde upravljanja pomoći će organizacijama da shvate kako da usklade svoje poslovanje s ovim standardima kao dio svoga korporativnog izvješćivanja o održivosti.

Kao što je poznato, na snazi je Direktiva 2022/2464/EU o korporativnom izvješćivanju o održivosti ([The Directive on corporate sustainability reporting - CSRD](#)).

“Prvi set Europskih standarda izvješćivanja o održivosti (ESRS) objavljen je u Službenom listu Europske unije 22. prosinca 2023. godine u formi delegirane uredbe.“^[3]

Čitatelj će steći uvid na koji način standardi mogu pomoći organizacijama i koju ulogu imaju prilikom ESG izvješćivanja!

Prevedenu CEN & CENELEC-ovu brošuru možete preuzeti [ovdje](#).

^[1] Izvor: Delegirana uredba Komisije (EU) 2023/2772 od 31. srpnja 2023. o dopuni Direktive 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu standarda izvješćivanja o održivosti (SL L, 22. 12. 2023., str. 3 i 5). Pristupljeno 25. 9. 2024. [Poveznica](#).

^[2] Isto, str. 5.

^[3] Izvor: Corporate sustainability reporting. Finance, European Commission. Pristupljeno 26. 9. 2024. [Poveznica](#).

Održana konferencija “Standardizacija i kvaliteta u poštanskom prometu”

U Sarajevu je 12. rujna 2024. godine održana konferencija “Standardizacija i kvaliteta u poštanskom prometu”. Konferenciju su organizirali Agencija za poštanski promet Bosne i Hercegovine i GIZ Open Regional Fund for South East Europe - Foreign Trade, a partner konferencije bio je Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine.

Konferencija je okupila veliki broj sudionika iz područja poštanskog prometa iz Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja.

Na konferenciji su održana i dva panela na teme: „Kvaliteta u poštanskom prometu – potrebe tržišta i iskustva operatera“ i „Standardizacija u poštanskom prometu – obveze prema EU regulativi i primjena standarda“.

Kao predstavnici Instituta za standardizaciju BiH na konferenciji su sudjelovali Aleksandar Todorović, direktor Instituta, i Tihomir Anđelić, šef Odjela za opću standardizaciju.

U cilju promocije standardizacije i važnosti primjene standarda u ime Instituta prezentaciju na temu „ISBiH i BAS standardi za poštanski promet“ prezentirao je Tihomir Anđelić.

Deveta Balkanska konferencija o standardizaciji

Na Bledu je 4. i 5. srpnja 2024. godine održana Balkanska konferencija o standardizaciji. Dvodnevnom radu konferencije su, osim domaćina Slovenije, nazočili Bugarska, BiH, Hrvatska, Albanija, Crna Gora, Rumunjska, Makedonija i Kosovo. Raspravljalo se o problemima unutar standardizacije. Udarana tema bila je kako mala i srednja poduzeća uključiti u standardizaciju. Organizacija same konferencije bila je na visokoj razini, te sve pohvale organizatoru na srdačnom prijemu i uloženom organizacijskom trudu.

U ime ISBIH, na konferenciji je sudjelovao gosp. Borislav Kraljević, zamjenik ravnatelja.

Objavljen standard BAS EN 50549-1:2024

Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine (ISBIH) objavio je drugo izdanje bosansko-hercegovačkog standarda [BAS EN 50549-1:2024](#), Zahtjevi za elektrane pri priključenju na distributivne mreže – Dio 1: Priključenje na niskonaponsku mrežu – Elektrane zaključno s Tipom B.

Ovaj standard specificira tehničke zahtjeve za zaštitne funkcije i radne mogućnosti elektrana, namijenjene paralelnom radu s niskonaponskim (NN) distributivnim mrežama. Iz praktičnih razloga ovaj se dokument odnosi na odgovornu stranu, gdje zahtjeve moraju definirati drugi akteri osim operatora distributivnog sustava (ODS), primjerice, operator prijenosnog sustava (OPS), države članice, regulatorna tijela, prema pravnom okviru. Uobičajeno je da će operator distributivnog sustava informirati proizvođača o tim zahtjevima.

Više možete pročitati [ovdje](#).

Novi standard BAS ISO 44001:2024 za upravljanje kolaborativnim poslovnim odnosima

Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine usvojio je metodom prijevoda novi standard [BAS ISO 44001:2024](#), Sustavi upravljanja kolaborativnim poslovnim odnosom — Zahtjevi i okvir, koji postavlja zahtjeve i okvir za upravljanje kolaborativnim poslovnim odnosima u organizacijama.

Standard pruža sveobuhvatan okvir za poboljšanje kolaborativnih odnosa, što uključuje poslovne odnose s dobavljačima, kupcima, partnerima i drugim relevantnim stranama. Standard obuhvaća sve faze životnog ciklusa kolaborativnih odnosa, uključujući:

- **stvaranje vrijednosti** kroz kolaborativne pristupe koji doprinose ostvarivanju zajedničkih ciljeva organizacija;

- **planiranje** i definiranje operativnih ciljeva kolaboracije, identifikaciju rizika i prilika te njihovo upravljanje kako bi se osigurala učinkovitost odnosa;
- **potporu** kroz resurse, kompetentnost i ponašanje potrebne za učinkovito upravljanje kolaborativnim odnosima;
- **upravljanje performansama** i kontinuirano poboljšanje odnosa kako bi se postigle dodane vrijednosti i prednosti za sve uključene strane.

Više možete pročitati [ovdje](#).

Novi standard BAS ISO 21500:2024 za upravljanje projektima, programima i portfeljima

Objavljeno je treće izdanje bosanskohercegovačkog standarda [BAS ISO 21500:2024](#), Upravljanje projektima, programima i portfolijima – Kontekst i koncepti.

Ovaj dokument specificira kontekst organizacije i osnovne koncepte za poduhvat u upravljanju projektima, programima i portfeljem. Također pruža smjernice organizacijama za usvajanje ili poboljšavanje upravljanja projektima, programima i portfeljem koristeći standarde.

Novo izdanje, pored poboljšanih smjernica, uvodi integrirani pristup upravljanju projektima, programima i portfeljima, što omogućuje organizacijama lakše ostvarivanje strateških ciljeva i koristi.

BAS ISO 21500:2024 se može primijeniti u različitim vrstama organizacija, bez obzira na njihovu veličinu ili sektor, i predstavlja koristan alat za sve profesionalce uključene u projektno, programsko i portfeljsko upravljanje.

Standard BAS EN IEC 61215-1-1:2024 usvojen metodom prijevoda

Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine, putem Tehničkog komiteta [BAS/TC 56](#), Konvencionalni i alternativni izvori električne energije, metodom prijevoda usvojio je drugo izdanje standarda [BAS EN IEC 61215-1-1:2024](#), Zemaljski fotonaponski (PV) moduli – Ocjenjivanje izvedbe i odobrenje tipa - Dio 1-1: Posebni zahtjevi za ispitivanje fotonaponskih (PV) modula od kristalnog silicija.

Standard BAS EN IEC 61215-1-1:2024 utvrđuje zahtjeve za ocjenjivanje projekta zemaljskih fotonaponskih modula prikladnih za dugoročni rad na otvorenom.

Više možete pročitati [ovdje](#).

Standard BAS EN 61853-2:2024 usvojen metodom prijevoda

Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine, putem Tehničkog komiteta [BAS/TC 56](#), Konvencionalni i alternativni izvori električne energije, metodom prijevoda usvojio je treće izdanje standarda [BAS EN 61853-2:2024](#), Ispitivanje performansi i određivanje snage i energije fotonaponskih (PV) modula - Dio 2: Mjerenja spektralnog odziva, upadnog ugla i radne temperature modula.

Standard BAS EN 61853-2:2024 definira postupke za mjerenje učinaka upadnog kuta zračenja na izlaznu snagu uređaja, određivanje radne

temperature modula za dani skup uvjeta okoliša i načina ugradnje te mjerenje spektralne osjetljivosti modula. Druga svrha je osigurati karakterističan skup parametara koji će biti korisni za detaljniju procjenu energije. Opisana mjerenja potrebna su kao ulazni podaci u postupku određivanja energije modula opisanom u IEC 61853-3.

Izvorne tekstove standarda pripremio je Međunarodni tehnički komitet [IEC/TC 82](#), Solarni fotonaponski energetske sustavi.

Standard BAS EN IEC 61952-1:2024 usvojen metodom prijevoda

Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine, putem Tehničkog komiteta BAS/TC 8, Koordinacija izolacije, visokonaponska ispitivanja i mjerni transformatori, metodom prijevoda usvojio je drugo izdanje standarda [BAS EN IEC 61952-1:2024](#), Izolatori za nadzemne vodove - Kompozitni linijski potporni izolatori za naizmjenične sisteme nazivnog napona većeg od 1 000 V - Dio 1: Definicije, krajnji priključci i oznake, koji je prijevod engleske verzije europskog standarda EN IEC 61952-1:2019.

Standard [BAS EN IEC 61952-1:2024](#), koji je dio serije IEC 61952, primjenjuje se na kompozitne potporne izolatore za nadzemne vodove s nazivnim naponom većim od 1 000 V AC i frekvencijom ne većom od 100 Hz.

Više možete pročitati [ovdje](#).

Standard BAS IEC 60903:2024 usvojen metodom prijevoda

Class 00

Class 0

Class 1

Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine, putem Tehničkog komiteta BAS/TC 8, Koordinacija izolacije, visokonaponska ispitivanja i mjerni transformatori, metodom prijevoda usvojio je drugo izdanje standarda [BAS IEC 60903:2024](#), Rad pod naponom - Električne izolacione rukavice, koje je prijevod engleske verzije međunarodnog standarda IEC 60903:2014.

Standard [BAS IEC 60903:2024](#) primjenjuje se na električne izolacijske rukavice i rukavice koje pružaju zaštitu radnika od strujnog udara.

Osim ako nije drugačije navedeno, uporaba izraza „rukavica” uključuje par rukavica.

Više možete pročitati [ovdje](#).

Institut za standardizaciju
Bosne i Hercegovine